

Asia: VN/4330/2018

Suullisen todistelun vastaanottaminen tallenteelta. Videotallennustyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Julkiset oikeusavustajat ry

Lausunto videotallennustyöryhmän mietinnöstä 20/2020 Suullisen todistelun vastaanottaminen tallenteelta

Huomioita ehdotuksesta:

Julkiset oikeusavustajat ry pitää lakiehdotusta kokonaisuutena hyvänä. Muutos tehostaisi oikeudenkäyntejä ja vähentäisi siitä asianosaisille aiheutuvia kustannuksia, mikä on hyvä asia. Julkiset oikeusavustajat ry pitää tärkeänä, että tämänkin muutoksen yhteydessä oikeudenmukainen oikeudenkäynti on turvattava, samoin oikeus muutoksenhakuun. Ehdotettu muutos ei loukkaa perusoikeuksia. Oikeudenkäynnin välittömyyden ja suullisuuden osalta ehdotus heikentää tilannetta nykyisestä, mutta ehdotetulla muutoksella saavutettavat hyödyt ovat tärkeämpiä.

Todistelun tallentaminen kuvatallenteelle on monella tapaa hyvä keino saavuttaa oikeudenmukainen ja hyväksyttävä muutoksenhaku. Ehdotuksessa todetaan aivan oikein, ettei henkilötodistelun laatu ja luotettavuus parane hovioikeusvaiheessa. Muistikuvien muuttumiseen on monia, ainakin ajankulumiseen, mahdolliseen epäasialliseen vaikuttamiseen ja todistajanpsykologiaan liittyviä syitä. Jotta hovioikeus voi aidosti tutkia käräjäoikeuden tuomion näyttöratkaisun ja oikeudellisen arvioinnin lopputulosta, hovioikeudella pitää olla käytössä sama todistelu kuin käräjäoikeudessa. Kuvatallenteen käyttämisellä tämä on mahdollista.

Ehdotuksessa on asianmukaisesti tuotu esille tilanteet, jolloin todistelua voidaan ottaa hovioikeudessa vastaan suullisesti. Julkiset oikeusavustajat ry pitää erityisen tärkeänä on, että rikosasian vastaajan oikeus puolustautua asianmukaisesti turvataan. Asianosaisen, joka on esiintynyt käräjäoikeudessa ilman avustajaa, tulisi myös saada mahdollisuus suullisen todistelun esittämiseen hovioikeudessa matalammalla kynnyksellä.

Huomioita ehdotuksessa esille otetuista muista vaihtoehtoista:

Näyttömuutoksenhaun kieltämistä Julkiset oikeusavustajat ry ei pidä hyvänä vaihtoehtona. Näytön arviointi on olennainen osa oikeudenkäyntiä ja asian käsittelyä. Jos näytön arviointi on tehty virheellisesti, oikeudellinen arviointi asiassa ei perustu mihinkään. Muutoksenhakutuomioistuimen tekemä oikeudellinen arviointi virheellisen näytön arvioinnin pohjalta ei tee ratkaisua oikeaksi.

Julkiset oikeusavustajat ry on samaa mieltä perusteista, joilla ehdotuksessa vastustetaan näytön vastaanottamista ja tallentamista esitutkinnassa.

Litteroinnin käyttäminen aiheuttaisi runsaasti työtä. Samaan päästään todistelun tallentamisella ehdotuksessa esitetyn mukaisesti. Muutoksenhakutuomioistuimen tulee saada nähdä sama todistelu kuin käräjäoikeudessa ei vain sen sisältöä. Julkiset oikeusavustajat ry ei pidä tätä vaihtoehtoa hyvänä.

Julkiset oikeusavustajat ry on ehdotuksen kanssa samaa mieltä siitä, että muutos todistelun vastaanottamisesta muutoksenhaussa on tarpeen. Todistelun tallentamisen vain osaan asioista ei ole perusteltua, kuten ehdotuksessa todetaan.

Muuta huomioitavaa:

Ehdotuksen mukaisessa menettelyssä asian käräjäoikeusvaihe nousee erittäin keskeiseen asemaan. Tämä korostaa asianosaisten tarvetta saada asiassa oikeudellista apua. Julkiset oikeusavustajat ry katsoo, että ehdotuksen mukainen muutos aiheuttaa todennäköisesti muutoksen oikeusapulain mukaisen avustajan määräämiseen ja edellytysten arviointiin. Muutoksen myötä on mahdollista, että avustajaa tarvitaan oikeudenkäynneissä aiempaa useammin. Asiantuntevan avustajan käyttäminen käräjäoikeudessa on olennainen edellytys sille, että ehdotetulla muutoksella tosiasiaa saavutetaan ne hyödyt, joihin muutoksella pyritään.

Jostain syystä ehdotuksessa otetaan kantaa muutokseen syyttäjän ja oikeusaputoimistojen oikeusavustajien toimintaan asian käsittelyssä. Julkiset oikeusavustajat ry katsoo, että yhtä lailla tässä tulisi arvioida myös asianajajia ja muita lakimiehiä, jotka toimivat avustajina oikeudenkäynneissä. Julkiset oikeusavustajat ry katsoo kuitenkin, että suullisen todistelun esittäminen on avustajan perusosaamista, johon tämä muutos ei olennaisesti vaikuta. Enemmän muutos vaikuttaa asioihin, joissa asianosainen esiintyy ilman avustajaa. Myös prosessinjohton rooli korostuu.

Kyllönen Anssi
Julkiset oikeusavustajat ry